

Natuurlijk buiten spelen

voor pedagogisch medewerkers van het kinderdagverblijf, peuteropvang
en bso

Natuurlijk buiten spelen

SKRS vindt het belangrijk dat kinderen veel buiten spelen en staat erop dat kinderen, ongeacht leeftijd, elke dag buiten spelen in de natuurlijke buitenruimtes. Niet alleen in de zomer bij mooi weer, maar onder alle weersomstandigheden moeten kinderen buiten kunnen spelen. En vies worden mag! Want de kinderen mogen zich lekker uitleven.

De pedagogisch medewerker schept hiervoor de voorwaarden en draagt hier zorg voor. Natuurlijk buiten spelen is voor hen meer dan alleen toezicht houden, het verkleinen van de risico's of alleen een frisse neus halen: voor de kinderen vervullen zij een voorbeeldrol in het omgaan met alle weersomstandigheden.

Wat leren kinderen van buiten spelen?

- In de verschillende seizoenen gebruiken de kinderen al hun zintuigen (*sensorische ontwikkeling*). In de lente ruiken ze de bloemetjes die aan de takken verschijnen. In de zomer voelen ze de warmte van de zon op hun blote armen. In de herfst zien ze de bladeren van kleur veranderen. En in de winter ervaren ze de kou, met misschien wel sneeuw of hagel. Ze horen de vogeltjes fluiten. Zien de wolken verschuiven. En de maan in het donker schijnen.
- Buiten hebben kinderen veel ruimte om te klimmen en klauteren, rollen en kruipen, balanceren en springen. Ze rennen tussen de bomen en struiken door om pakkertje of verstoppertje te spelen. Dat is goed voor hun *motorische ontwikkeling*.
- Bij het klimmen in een boom of klimrek leren ze ook om *risico's in te schatten*. Zal die tak mij houden? En ze *verleggen hun grenzen*. Durf ik nu hoger dan de vorige keer? Ze overwinnen hun angsten en ontdekken hun grenzen. De opwindende, spannende en trots die kinderen hierbij ervaren, maakt dat kinderen *risicovol spelen* heel leuk vinden.
- Buiten komen kinderen uitdagingen tegen die soms van zwaardere aard zijn dan binnen. Zo val je eerder en harder tijdens het rennen op de stenen. Deze risico's zijn niet groot en deze vergroten het *zelf oplossend vermogen* van de kinderen.
- Door buiten te spelen, kunnen kinderen ervaringen opdoen die hen *competenter en zelfstandiger* maken. In een uitdagende buitenruimte kunnen kinderen zelf dingen ondernemen, hun grenzen verleggen en leren om niet steeds afhankelijk te zijn van volwassenen.
- Het spelen met de natuur stimuleert ook hun *creativiteit*. Een berg zand wordt een kasteel. Een plas water wordt de zee. In hun fantasie zijn zij die prinses of piraat.

Buiten leren kinderen veel. Daarnaast is de zon en frisse lucht ook goed voor hun weerstand. Daarnaast werkt een groene omgeving ontspannend. Allemaal redenen om elke dag naar buiten te gaan. De buitenruimtes van SKRS zijn zo groen en avontuurlijk mogelijk ingericht.

Inrichting van de buitenruimtes en materialen

De natuurlijke buitenruimtes bij SKRS zijn zo ingericht dat:

- Er genoeg fysieke ruimte is.
- De ruimte geschikt is om te ontdekken met alle zintuigen.
- Kinderen in de gelegenheid zijn om hun fantasie in te zetten.
- Er ruimte is om te klimmen, klauteren en te spelen met verschillende ondergronden.
- Er kansen zijn voor kinderen om zich te verstoppen.
- Er grond, zand en/of water aanwezig is om mee te spelen.
- Er regelmatig losse natuurlijke materialen aanwezig zijn of worden aangeboden.
- Er aandacht is voor zaaien, groeien, bloeien en oogsten.
- Kleine kinderen buiten kunnen slapen.

Tijdens het buiten spelen is er een divers activiteiten- en materialenaanbod. Doordat de pedagogisch medewerkers een goede variatie aan te bieden, valt er voor de kinderen genoeg te beleven en kunnen zij zelf een keuze maken met welke materialen zij willen spelen en of ze bij de activiteit willen aansluiten. Hierbij valt te denken aan:

- Een aanbod van natuurlijke materialen zoals water, zand, stenen, takjes en een daarbij passende activiteit; bijvoorbeeld zandtaartjes of zandkastelen maken in de zandbak of huttenbouwen.
- Een variatie aan grote en kleine materialen om mee te spelen; verschillende zandbakmaterialen, maar ook fietsen, steps of stoepkrijt.
- Het uitzetten van een parcours waarbij de grove motoriek wordt ontwikkeld.
- Puk activiteiten (bij het kinderdagverblijf en de peuteropvang) buiten uitvoeren.
- (Moes)tuin activiteiten uitvoeren en bewust met de kinderen aan de slag gaan met 'groen'; zaadjes zaaien, ruiken aan bloemen of de planten water geven.
- Buitenmaterialen mee naar binnen nemen voor bijvoorbeeld voelbakken, thematafel, knutselactiviteiten.
- De bso leeftijd leent zich voor het uitvoeren van gezamenlijke activiteiten en spellen, van voetbal tot tikkertje tot gezamenlijke kunstwerken maken in de zandbak.
- Bij warm weer worden waterspellen en –activiteiten aangeboden. Denk aan tuinsproeiers, watertafels, waterbakken en/of zwembadjes met bijbehorend waterspeelgoed, waterpistolen, etc.

Groen Cement:

Per kinderdagverblijf- en peuteropvanglocatie zijn er twee zogenoemde 'Groenmetselaars'. Deze collega's zijn aangesteld om collega's en ouders te informeren, enthousiasmeren en vorm te geven aan het buiten spelen binnen de organisatie. Medewerkers kunnen de groenmetselaars aanspreken als zij op zoek zijn naar ideeën of juist zelf ideeën hebben.

Samenwerking met Sportservice voor de bso

SKRS heeft een samenwerkingsverband met Sportservice Schagen. Zij beschikken over materialen die door de bso ingehuurd kunnen worden voor activiteiten. Denk hierbij aan boogschieten, ballen, hoepels en veel ander materiaal. Door regelmatig materialen te huren en af te wisselen kan er voldoende uitdaging geboden worden aan de kinderen.

Dagelijks naar buiten

Bij SKRS gaan de kinderen dagelijks naar buiten, weer of geen weer.

- Kinderen komen minimaal 2 keer per dag buiten wanneer zij de hele dag op het kinderdagverblijf of bij de buitenschoolse opvang zijn. Bij de peuteropvang of een naschoolse middag is dat minimaal 1 keer. De baby's komen minimaal 1 keer per dag buiten, voor jonge baby's kan dat ook tijdens het slaapmoment zijn.
- De kleding en activiteiten worden aangepast aan het weer: softshell-pakken, overalls, laarzen, mutsen, sjaals etc.
- Vanaf zonkracht 3 (gebruik UV-index), worden de kinderen voor het buiten spelen ingesmeerd met zonnebrandcrème en spelen zij niet te lang in de volle zon.
- Bij extreem weer (code oranje of rood) of als een kind ziek of erg van streek is, kan de keuze gemaakt worden om binnen te blijven (met een betreffend kind).

Betrokken medewerkers

Een pedagogisch medewerker is het voorbeeld voor de kinderen. Daarom neemt een pedagogisch medewerker een betrokken en actieve houding aan. Dit betekent dat de pedagogisch medewerker zichtbaar is, oog heeft voor de kinderen en de signalen die zij geven. De pedagogisch medewerker heeft overzicht over het plein of betreft zich juist bij een specifieke activiteit (terwijl een collega het overzicht houdt).

Veiligheid, toezicht en zelfstandigheid

Veiligheid

De buitentoestellen en de buitenruimtes van SKRS voldoen aan de gestelde normen van veiligheid. Pedagogisch medewerkers letten op veilig spelen in een veilige omgeving.

Toezicht bij kdv en pto

- Kinderen onder de drie jaar spelen altijd onder (in)direct toezicht buiten. Kinderen tot 3 jaar kunnen middels het keukenraamprincipe* op de kleine, direct aan de groep grenzende buitenruimtes spelen. Wanneer zij op de grote buitenruimte spelen, is er altijd minimaal één pedagogisch medewerker buiten.
- Bij het kinderdagverblijf en de peuteropvang mogen kinderen vanaf 3 jaar zelfstandig buiten spelen. Dat gaat om maximaal zes kinderen vanaf 3 jaar. De pedagogisch medewerkers maken bewuste keuzes bij het zelfstandig buiten spelen. Zij bedenken welke kinderen dit goed aankunnen, welke kinderen goed samen kunnen spelen, etc.
- Pedagogisch medewerkers kijken regelmatig naar buiten om te controleren of alles goed gaat. Als zij niet het hele terrein overzien, gaan zij letterlijk naar buiten.
- Kinderen spelen nooit zonder toezicht bij zwembadjes.
- Stagiaires en startende beroepskrachten in opleiding mogen naar beoordeling van hun werkbegeleider kortdurend op maximaal drie kinderen toezicht houden buiten.

Toezicht bij bso

- Kinderen bij de bso spelen zoveel mogelijk onder toezicht buiten. Indien mogelijk is er altijd een pedagogisch medewerker buiten. Het kan echter zijn dat een pedagogisch medewerker binnen iets moet doen of afronden waardoor er tijdelijk geen direct toezicht is. Pedagogisch medewerkers zijn zich ervan bewust als kinderen (tijdelijk) zonder toezicht buiten spelen en maken een weloverwogen keuze wanneer zij kinderen zonder toezicht (naar) buiten laten (gaan). Hoeveel en welke kinderen zonder toezicht buiten spelen hangt af van de buitenruimte, het gedrag en het temperament van het kind.
- In overleg met de assistent regiomanager maken de medewerkers bij de bso afspraken waardoor duidelijk is wie wanneer toezicht houdt bij het buiten spelen. Hoeveel medewerkers buiten moeten zijn is afhankelijk van de grootte en overzichtelijkheid van de locatie en de hoeveelheid kinderen die aan het buiten spelen is.
- Kinderen spelen alleen zonder toezicht buiten op direct aangrenzende buitenruimtes. Voor het zelfstandig spelen op naastgelegen buitenruimtes of locaties in de buurt, wordt een zelfstandigheidscontract getekend.
- Kinderen zonder zwemdiploma spelen nooit zonder toezicht bij een zwembad of bijv. een sloot.
- ** Keukenraamprincipe: Buiten spelen zonder directe aanwezigheid van een pedagogisch medewerker, kun je het best vergelijken met het 'keukenraamprincipe'. Dit houdt in dat als kinderen thuis gaan buiten spelen, een ouder via het keukenraam kan kijken of alles goed gaat.*

Zelfstandigheidscontracten op de bso

Voor een kind op de bso kan in overleg met de ouders, het kind zelf en de pedagogisch medewerker worden bekeken of het kind (vanaf ongeveer acht jaar) eraan toe is om meer vrijheid te krijgen en zelfstandig te zijn. Een voorbeeld is dat een kind zelfstandig naar een speelveld in de buurt kan gaan. Zowel de ouders als het kind moeten het contract ondertekenen waardoor de verantwoordelijkheid ook bij het kind wordt gelegd. Kinderen moeten die verantwoordelijkheid wel kunnen dragen. Aan de pedagogisch medewerker, in samenwerking met de ouders, de taak om te bepalen of een kind hieraan toe is. Sommige kinderen zijn er op zevenjarige leeftijd al aan toe. Als uitzondering kan dan in gezamenlijk overleg worden besloten om het zelfstandigheidcontract te ondertekenen.

Werkinstructie voor de pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerker is verantwoordelijk voor het scheppen van de juiste voorwaarden voor natuurlijk buiten spelen én draagt zorg voor de uitvoering van de uitgangspunten van het beleid natuurlijk buiten spelen.

- Kinderen komen minimaal 2 keer per dag buiten wanneer zij de hele dag op het kinderdagverblijf of bij de buitenschoolse opvang zijn. Bij de peuteropvang of een naschoolse middag is dat minimaal 1 keer.
- De baby's komen minimaal 1 keer per dag buiten, dit kan ook zijn om te slapen.
- Bij 'slecht weer' gaan de kinderen ook naar buiten, het buiten speelmoment wordt eventueel ingekort als dat nodig is.
- De kleding en activiteiten worden aangepast aan het weer.
- Vanaf zonkracht 3 (gebruik UV-index), worden de kinderen voor het buiten spelen ingesmeerd met zonnebrandcrème en spelen zij niet te lang in de volle zon (voor meer informatie, lees de werkinstructie 'spelen in de zon' en het hitteprotocol).
- Buitenspelen hoeft niet alleen op de vaste momenten plaats te vinden, de dag kan ook buiten gestart of afgesloten worden.
- Pedagogisch medewerkers zijn zich ervan bewust als kinderen vanaf 3 jaar (tijdelijk) zonder toezicht buiten spelen en maken een weloverwogen keuze wanneer zij kinderen zonder toezicht (naar) buiten laten (gaan). Hoeveel en welke kinderen zonder toezicht buiten spelen hangt af van de buitenruimte, het gedrag en het temperament van het kind.
- Wanneer kinderen (tijdelijk) zonder toezicht buiten spelen, is de deur altijd open.
- De pedagogisch medewerkers zijn zichtbaar voor de kinderen. Zij staan te allen tijde open voor interactie met kinderen. Kinderen zullen vaak zelf contact of interactie zoeken in hun spel. Ga hier dan op in! Speel mee en stimuleer kinderen onderling om mee te doen. Ook wanneer kinderen zelf geen interactie zoeken kun je je wel beschikbaar opstellen, bijvoorbeeld door op de rand van de zandbak te gaan zitten of door mee te gaan spelen. Kinderen komen zo sneller naar de pedagogisch medewerker toe en de pedagogisch medewerker kan het spel stimuleren.
Wanneer kinderen iets nieuws willen ontdekken, is de pedagogisch medewerker nabij en zal het kind dan begeleiden en stimuleren waar nodig is. Laat het kind zelf proberen en doen wat het al kan, maar geef een veilig gevoel door je nabijheid en ondersteuning als dat nodig is.
- Tijdens het buiten spelen zorgen de pedagogisch medewerkers ervoor dat zij zich verdelen over de buitenruimte zodat alle kinderen zichtbaar zijn. De pedagogisch medewerkers zijn bezig met observeren, registreren en/of stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen (bijvoorbeeld bal overgooien, (leren) fietsen of lopen, diverse (groeps)spellen). Een pedagogisch medewerker is te allen tijde beschikbaar voor de kinderen.
- Voordat kinderen buiten gaan spelen, wordt het speelterrein en materiaal gecontroleerd:
 - Afval, glas en ander zwerfvuil wordt direct verwijderd
 - De zandbak wordt gecontroleerd op zwerfvuil of uitwerpselen van honden en katten.
 - Hekken en poorten worden goed afgesloten.
 - Gebreken aan materiaal, speeltoestellen of de buitenspeelvloer; problemen worden direct verholpen of verwijderd of worden doorgegeven aan de facilitair medewerker.
- Bij de kinderen wordt, voordat zij gaan buiten spelen, de kleding gecontroleerd op lange koortjes/touwtjes. Daar dient een knoop/strik in gemaakt te worden, zodat ze niet ergens achter kunnen blijven haken. Ook wordt er gecontroleerd of de veters in de schoenen goed vastzitten.
- Er wordt niet met touwen in klimrekken gespeeld.
- Buitenspelen met de diverse materialen moet mogelijk blijven voor de kinderen totdat de één-na-laatste pedagogisch medewerker naar huis gaat.
- De kranen bij de tuinen staan aan (indien aanwezig).
- Kijk voor allerlei verschillende bso-activiteiten ook op DoenKids.
- De assistent regiomanager van de bso-locatie beschikt over de gegevens om materialen te huren van Sportservice Schagen. (Alleen voor bso.)